

40 GODINA SKLADATELJSKOGA RADA IVANA ŽANA

»Inspiraciju pronalazim u moru, maslinama, kamenu, buri, ali i u otočanima«

Ivan Žan, cijenjeni član Hrvatskoga društva skladatelja, rođen je 1955. u Novalji. Taj je svestrani skladatelj, orguljaš, zborovođa i glazbeni pedagog završio Klasičnu gimnaziju u Pazinu, a glazbenu pedagogiju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Tijekom studija počinje skladati i već je tema njegova diplomskoga rada (»Zborsko praktično izvođenje«), izrađenoga pod mentorstvom profesora Vladimira Kranjčevića, usmjerila njegovo skladateljsko razmišljanje prema zbornom mediju. Odlazi na studij kompozicije u Beč, gdje stječe diplomu i magisterij, a poslije studira dirigiranje, orgulje i gregorijanski koral u njemačkom Essenu. Između toga predaje teorijske glazbene predmete na Pedagoškom fakultetu u Puli. Od 1992. petnaest je godina zborovođa, orguljaš i pedagog u Njemačkoj, nakon čega se 2007. vraća u rodnu Novalju. Ondje je do mirovine 2021. kao stručni glazbeni djelatnik Centra za kulturu ključna osoba zadužena za osmišljavanje i organizaciju glazbene sezone. Njegova uglavnom duhovna glazba velikih opsega i često pisana za bogoslužje, pitka je i privlačna amaterima i profesionalcima. Dobar dio njegovih interpretacija i štovatelja okupit će se u subotu 18. veljače u Dvorani HDS-a na svečanosti proslave 40. obljetnice njegova umjetničkoga djelovanja. Tim povodom razgovarali smo s njim o njegovu dugom i razgranatom umjetničkom putu.

– Kako ste postali skladatelj? Što Vas je najranije navelo na glazbeno stvaranje i što smatrate svojim profesionalnim početkom, od kojega je sada prošlo okruglih 40 godina?

Nakon prvih glazbenih skica, minijatura, skladao sam biblijske psalme. No

kao student glazbene pedagogije, počeo sam skladati i korale za puhačke kvartete, prve fuge, a onda i sonatine. Tijekom studija u Zagrebu profesori Aleksandar Marković i Branimir Lazarin poticali su me na studij kompozicije. Godine 1982. donio sam svoje prve skladbe velikomu maestru Borisu Papandopulu; jednu svoju biblijsku poemu, kantatu. Kako je to još bila bivša država, rekao mi je da kod nas »mogu imati poteškoća budem li skladao sakralnu glazbu«. Spomenuo je da su ga »jednom zbog takvih skladbi prozvali«. No podržao me je kao skladatelja i predložio mi da nakon završetka studija na Muzičkoj akademiji nastavim studij kompozicije u inozemstvu. Posljednja godina studija glazbe u Zagrebu izjedrila je u meni skladateljski poziv, ali već sam početkom studija pisao prve radove, što smatram svojim skladateljskim početkom.

– U Zagrebu ste studirali glazbenu pedagogiju i diplomirali radom »Zborsko praktično izvođenje« pod mentorstvom prof. Vladimira Kranjčevića. Koliko je taj entuzijast i neprežaljeni glazbeni mag utjecao na Vaš skladateljski jezik?

Prof. Vladimir Kranjčević također me je poticao na studij kompozicije. Kao studentu 3. godine u Zagrebu organizirao mi je put u Beč na konzultacije radi tamošnjega studija kompozicije. Bio je veliki pedagog koji me je poticao na stvaralaštvo kroz djela velikih majstora, proučavajući motete i madrigale ili pak *Njemački rekvijem* Johannesa Brahmsa. Znao je duboko ući u glazbeno tkivo, izvući i izraziti autorove misli.

– U mladosti ste, u doba studija u Beču, pisali instrumentalne skladbe velikih opsega, poput koncerata i sonata, a poslije ste, za vrijeme usavršavanja i rada u njemačkim gradovima Essenu, Bochumu i Mannheimu, preusmjerili svoj interes prema ljud-

skomu glasu, mahom zborovima i duhovnim predloščima. Što je učinilo taj preokret u Vašem stvaralaštvu?

U Beču sam pisao najčešće instrumentalnu glazbu poput sonata, concerti, koncerta, simfonija, ali i svoju prvu operu. Grad je na mene djelovao punom svojom bogatom glazbenom tradicijom. S jedne strane bečka klasika, a s druge tzv. Druga bečka škola (Berg, Webern Schönberg). Kao student često sam odlazio na koncerte te »iz prve« ruke čuo i doživio koncert, simfoniju, rekvijem, operu... Pisao sam i vokalno-instrumentalne skladbe, no, kako ste primijetili, većinom su prevladavale skladbe instrumentalnoga karaktera. U Bochumu sam dobio prigodu voditi njemački mješoviti zbor koji je pjevao najviše duhovnu glazbu: velike mise, kantate, motete. To me je na svoj način poticalo da u tom razdoblju pomalo dam prednost duhovnoj tematici i zbornim djelima. Tako je u Bochumu nastala moja latinska *Missa in D* za zbor i simfonijski orkestar praznična prigodom 100. obljetnice tog zbora. Osim toga obrađivao sam njemačku duhovnu glazbu (njemačke božićne pjesme za zbor i orkestar) te ih izvodio s gradskim zborom i orkestrom. U Mannheimu pak nastaju i moji oratoriji *Trinaesti učenik* i *Babilonsko sužanjstvo*, no ondje pišem i djela za komorne instrumentalne sastave. Kako sam se bavio i pedagoškim radom, objavljivao sam i stručne glazbene analize djela velikih majstora, a s druge strane, uz to sam promicao i djela hrvatskih skladatelja. Poticao sam naše zborove u Njemačkoj da uz afirmirane svjetske skladatelje izvode i djela naših autora. Često sam i sam obrađivao naše skladbe za orgulje, manje ili veće ansamble. U tom kontekstu s ponosom ističem da sam za njemački puhački i gudački orkestar obradio niz naših skladba, kako bih promovirao hrvatsku glazbu. Na kraju ispada da sam ljudskom glasu donekle dao prednost, no malo je koji tjedan prošao da nisam posegnuo i

za skladanjem instrumentalne glazbe.

– Kako ste se nakon 20 godina djelovanja na njemačkom govornom području kao skladatelj, orguljaš, zborovođa i pedagog odlučili vratiti 2007. u rodnu Novalju?

Eventualni povratak u Hrvatsku bio je vezan uz pedagoški rad i otvaranje studija glazbene pedagogije na Veleučilištu u Gospiću. U Njemačkoj sam, konzultirajući stručnu literaturu, izradio nastavni plan i program za eventualno otvaranje studija glazbene pedagogije prema bolonjskom procesu za Veleučilište »Nikola Tesla« u Gospiću. Želio sam pomoći da i Ličko-senjska županija dobije svoj visokoškolski glazbeni studij. Iako su to podržale odgovorne osobe, na kraju nije došlo do otvaranja jednoga takvoga studija, nažalost. Osim toga, dvije kćeri rođene u Njemačkoj trebale su krenuti u školu pa smo odlučili da to budu hrvatske škole i vratili smo se. Izgleda da zahtjev o otvaranju visokoškolske glazbene pedagogije u Gospiću nikada nije došao do odgovornih institucija ili ministarstva. Obećanje se, nažalost, nije ostvarilo. Tako sam zapravo svoj rad nastavio kao stručni glazbeni djelatnik pri Centru za kulturu Grada Novalje. Osnovao sam Gradski zbor Novalja. Neko sam vrijeme predavao i u srednjoj školi »Bartol Kašić« u Pagu. Pritom sam nastavio pisati oratorije, koncerte, komornu i simfonijsku glazbu.

– Kao stručni glazbeni djelatnik u Centru za kulturu Grada Novalje dočekali ste umirovljenje pandemijske 2021., brinući se za glazbenu ponudu grada poznatoga po ljetnoj meki partijanera. Na čemu se temeljila Vaša glazbena programska koncepcija »hrvatske Ibize« izvan sezone?

Promicao sam mahom izvorno, otočko tradicijsko pučko pjevanje. Zapisao sam gotovo sve oblike ovakvoga načina pjevanja na otoku Pagu. S tim u vezi napisao

sam i objavio knjigu *Tradicijska pjevanja otoka Paga* u izdanju Matice hrvatske, ogranak Novalja. Obradio sam također napjeve Velikoga tjedna za muški zbor. S Gradskim sam zborom promicao domaću i svjetsku vokalnu literaturu. Često sam dovodio operne soliste iz Splita i Zagreba, kako bi domaći svijet, a ljeti i gosti (pa i partijaneri) mogli osjetiti bilo hrvatske i svjetske, osobito domaće, otočke glazbe.

– Ista je otočka glazba često bila nadahnuće, ali i građa Vaših mahom neoklasičnih formalnih djela. Gdje pronalazite inspiraciju i koji su Vam glavni poticaji za stvaranje?

Inspiraciju pronalazim u moru, maslinama, kamenu, buri, ali i u generacijama ljudi koji su ovdje prije živjeli. Rado ističem da je Biblija moja nezaobilazna i vječna inspiracija. Tako su nastali i moji drugi oratoriji poput *Ja sam Put, Istina i Život*, *Dom Gospodnji*, *Biskup Kvirin* ili pak *Put križa* na stihove prof. Antona Šuljića za 12 opernih solista, dva zbora i orgulje. Koristim često stare načine, osobito frigijski i eolski. Krećem iz tradicije, a onda polako prelazim na neoklasiku, no ponekad svratim i stilu Druge bečke škole (Bergu i Webernu).

– Kako provodite vrijeme kao umirovljenik? Vjerojatno imate više vremena za skladanje, pa koji su Vam onda najnoviji stvaralački izazovi?

Počeo sam raditi na svojoj drugoj operi, inspiriranoj temom Zrća i partijanera. Iako sam umirovljen, predajem na pola radnoga vremena, kako je to nama umirovljenicima dopušteno. Pišem gotovo svakodnevno. Sve staro kao da mi postaje novo i nekako iznova zanimljivo. Duže boravim u Zagrebu pa rado poslušam Cantus Ansambl. Na izvedbama svojih djela surađujem sa studentima Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu.

– Vašu glazbu cijene i glazbeni amateri i profesionalci, poglavito operni

umjetnici. Što nas programski očekuje na proslavi 40. obljetnice Vašega umjetničkoga djelovanja 18. veljače u Dvorani HDS-a?

Često surađujem s opernim solistima. Nekih od njih više nema, a rado ih se sjećam – poput baritona Joška Lešaje (koji je pjevao moju *Bečku misu*) ili pak basa Franje Petrušanca (koji je uz tenora Želimira Puškarića izvodio moj *Te Deum* na snimanju 1987. u dvorani Vatroslava Lisinskoga). Rado se prisjećam i bas-baritona Matije Rajčića. Od živućih opernih solista rado ističem suradnju sa sestrama Željkom i Nedom Martić, Boženom Svalinom, Domagojem Dorotićem, Davorom Radićem, Vitomirovom Marofom, Ivicom Trubićem, Nikšom Radovanovićem, Vinkom Maroevićem, Božom Župićem, Brankom Pleštinom Stanić, Jelenom Brnabić te Lidijom Horvat Dunjko. No moji česti suradnici nisu samo operni solisti, nego i orguljaši, napose prof. Mario Penzar.

Na proslavi 40. obljetnice mojega umjetničkoga djelovanja 18. veljače u dvorani Hrvatskoga društva skladatelja bit će uglavnom izvođena moja komorna glazba: *Gudački kvartet*, *Concertino*, *Divertimento za violončelo i glasovir* te nekoliko arija za sopran, tenor i bariton solo. Iako je u planu bilo još nekoliko skladba, zbog zauzetosti izvođača nismo mogli sve posložiti. Bit će izveden i moj *Te Deum* za sopran, tenor i bas solo uz pratnju klavira. Nastupit će kako je i najavljeno: sopranistice Lidija Horvat Dunjko i Jelena Brnadić, tenori Vinko Maroević i Mislav Lucić, bariton Vitomir Marof i bas Božo Župić, uz Komorni sastav studenata Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu. Sve vas najsrdačnije pozivam!

Preuzeto s poveznice: <https://www.hds.hr/razgovor-povodom-40-obljetnice-skladateljskog-rada-ivana-zana/>